

СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Економічне зростання є важливим критерієм економічного розвитку суспільства. Забезпечення економічної безпеки, перш за все, пов'язане з процесом подальшого розвитку економіки країни. Специфіка економічної безпеки полягає у вирішенні завдань забезпечення задоволення матеріальних потреб суспільної системи на основі інноваційного шляху розвитку країни та її регіонів. Об'єктивними передумовами до переходу на інноваційний шлях розвитку економіки регіонів є наявність на території регіонів вищих навчальних закладів, наукових установ, високотехнологічних підприємств та високий освітній рівень населення і його здатність освоювати нові знання.

Аналіз динаміки кількості вищих навчальних закладів I-II та III- IV рівнів акредитації (табл. 1) дозволяє зробити висновки щодо нерівномірного розташування навчальних закладів за регіонами та загальної тенденції щодо зменшення кількості навчальних закладів за останні роки. Найбільшу кількість вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації закрито в Тернопільській, Львівській, Житомирській, Запорізькій, Полтавській, Івано-Франківській областях. Збільшилась кількість вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації в Закарпатській, Київській, Херсонській, Одеській областях, Автономній Республіці Крим та м. Києві.

За аналізом даних щодо динаміки спеціалістів з науковими ступенями можна зробити наступні висновки [1]. Загальна кількість спеціалістів вищої кваліфікації зросла за останні три роки: докторів наук на 7,24 %, кандидатів наук на 4,69 %. Кількість спеціалістів, які мають вчене звання академіка, зменшилась: докторів наук на 0,60 %, кандидатів наук на 7,81%. Кількість спеціалістів, які мають вчене звання члена-кореспондента серед докторів наук зросла на 2,07 %, серед кандидатів наук зменшилась на 6,05%. Кількість

докторів наук, які мають звання професора, збільшилась на 3,93 %, а кількість кандидатів наук, які мають звання професора, зменшилась на 2,07 %.

Таблиця 1

Динаміка кількості вищих навчальних закладів I-II та III- IV рівнів акредитації за регіонами*

Регіон	Кількість закладів I та II рівнів акредитації				Кількість закладів III та IV рівнів акредитації			
	2005/ 2006	2010/ 2011	2011/ 2012	2012 до 2005,%	2005/ 2006	2010/ 2011	2011/ 2012	2012 до 2005,%
Україна	606	505	501	-17,33	345	349	345	-
Автономна республіка Крим	22	17	17	-22,73	13	15	14	7,69
Вінницька	20	17	17	-15,0	5	5	5	-
Волинська	14	11	11	-21,43	4	4	4	-
Дніпропетровська	35	31	31	-11,43	22	25	25	-
Донецька	63	55	54	-14,29	27	27	26	-3,70
Житомирська	20	18	18	-10,0	5	4	4	-20,0
Закарпатська	15	14	14	-6,67	5	6	6	20,0
Запорізька	23	16	16	-30,43	12	11	10	-16,67
Івано-Франківська	22	19	19	-13,64	9	9	8	- 11,11
Київська	20	17	18	-10,0	5	7	7	40,0
Кіровоградська	17	14	13	-23,53	6	7	6	-
Луганська	33	28	26	-21,21	9	10	9	-
Львівська	33	23	22	-33,33	28	23	22	- 21,43
Миколаївська	12	11	10	-16,67	5	5	5	-
Одеська	23	20	22	-4,34	22	22	23	4,54
Полтавська	18	16	16	-11,11	8	7	7	-12,5
Рівненська	11	11	11	-	6	6	6	-
Сумська	12	10	10	-16,67	5	5	5	-
Тернопільська	12	10	12	-	11	8	8	-27,27
Харківська	38	33	33	-13,16	37	37	37	-
Херсонська	15	13	12	-20,0	6	8	7	16,67
Хмельницька	15	10	10	-33,34	10	10	10	-
Черкаська	21	12	13	-38,09	6	6	6	-
Чернівецька	16	13	13	-18,75	4	4	4	-
Чернігівська	21	17	16	-23,81	5	5	5	-
м. Київ	51	47	46	-9,80	65	69	71	9,23
м. Севастополь	5	5	5	-	4	5	4	-

Складено за даними [1]

Кількість докторів наук, які мають звання доцента, збільшилась на 28,21 %, а кількість кандидатів наук, які мають звання доцента, збільшилась тільки на 1,12 %. Кількість докторів наук із званням старшого наукового співробітника збільшилась на 1.60 %, а кандидатів наук із званням старшого наукового

співробітника, зменшилась на 6,26 %.

Підводячи підсумок, можна відмітити позитивну тенденцію до зростання кількості спеціалістів вищої кваліфікації, з науковими ступенями доктора та кандидата наук. Зменшення кількості кандидатів наук із званням старшого наукового співробітника частково пояснюється тим, що протягом останніх трьох років кількість кандидатів наук, які виконують наукові та науково-технічні роботи в наукових організаціях, зменшилась на 1000 осіб або на 5,85%, а кількість докторів наук залишилась постійною на рівні 4400 осіб. В порівнянні з 1990 р. загальна кількість працівників наукових організацій в 2011р. зменшилась на 359500 і склала 134700 осіб, що дорівнює 27,25 % від рівня 1990 р.

Якщо кількість вищих навчальних закладів III- IV рівнів акредитації по Україні в цілому в 2012 р. залишилась на рівні 2005 р., то кількість студентів, які навчаються в ВНЗ, зменшилась на 11,30 %, в тому числі кількість студентів денної форми навчання зменшилася на 7,2 %.

З кожним роком збільшується кількість студентів, яких зараховано до ВНЗ на навчання на платній основі. Так, в 1995/96 навчальному році для навчання за рахунок фізичних та юридичних осіб було прийнято 18 % від загальної кількості студентів, то в 2011/12 навчальному році – 50 %.

Щодо мови навчання, то 91 % студентів навчаються українською мовою, а 9 % - російською.

Забезпечити економічну безпеку держави за рахунок безпечного соціально-економічного розвитку регіонів можна тільки на основі збереження та примноження наукового потенціалу регіонів, переходу до інноваційних технологій навчання, формуванню інноваційного мислення у випускників ВНЗ, що сприятиме розробці та впровадженню інновацій в виробництво наукоємної продукції та підвищення конкурентоздатності регіонів та держави.

Література.

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.